

7.9.2009

Dnro 955/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

YLIOPISTON KANSLERINVIRASTO EI KÄSITELLYT KANTELUA ASIANMUKAISESTI

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 12.3.2008 saapuneessa kirjeessään Helsingin yliopiston menettelyä filosofisen tiedekunnan vuonna 2007 järjestetyn promootion yhteydessä. Kantelijan mukaan promootioon liittyneissä menoissa osallistujille oli jaettu laulukirja, jossa oli ollut hänen mielestään venäjänkielisiä syrjivä laulu (Sörnai gusha; sävel: Karjalan Katjuusa). Edelleen kantelija kertoi kirjoittaneensa asiasta yliopiston kanslerille vastausta kuitenkaan saamatta.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Oikeusasiamiehen toimivalta puheena olevassa asiassa

Perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Kyse on nyt ollut ennen muuta promootiotoimikunnan menettelystä. Oikeusasiamiehen toimivallan näkökulmasta merkitystä on toiminnan oikeudellisella luonteella. Saadun selvityksen mukaan promootion järjestelyistä vastaa vapaaehtoisista promovoitavista tohtoreista ja maistereista (promovendit) koostuva yliopistosta riippumaton toimikunta, joka valitsee keskuudestaan toimihenkilöt ja jakaa vastuut juhlallisuuksien yksityiskohtien järjestelyistä. Tiedekunnan nimeämät promootiovirkailijat (promoottori, juhlamenojen ohjaaja ja yliairut) eivät osallistu promootioaktin ohella järjestettävän ohjelman suunnitteluun eivätkä valvo varsinaisen promootiotoimikunnan toimintaa. Toimikunta ei varsinaisesti kuulu yliopiston tai sen virkamiesten valvonta- tai määräysvallan alle, mikä ei kuitenkaan estä tiedekuntaa ohjeistamasta promootiotoimikuntaa tarpeellisiksi katsomissaan asioissa. Tiedekunnan nimeämien virkailijoiden rooliin ei selvityksen mukaan kuulu promootiotoimikunnan työskentelyyn ja järjestelyihin puuttuminen, mikäli ne eivät ole selkeässä ristiriidassa akateemisten perinteiden kanssa.

Totean ensinnäkin, että yliopiston tehtävistä säädetään yliopistolaisissa. Promootiosta sen paremmin kuin sen järjestelyihin osallistuvista toimielimistäkään ei ole erikseen säädetty. Kyse onkin laissa sääntelemättömästä pitkään jatkuneesta perinteestä, akateemisesta juhlatilaisuudesta, jossa virallisin akateemisin perintein vihitään eri tieteenalojen maistereita, tohtoreita ja kunniatohtoreita ja johon

liittyy myös vapaamuotoisempia osuuksia, kuten tanssiaisia ja retkiä. Vaikka promootiolla ja siihen liittyvillä niin virallisilla kuin vapaamuotoisemmilla juhlamenoilla onkin sinänsä liityntä yliopiston perustehtävään eli tutkintojen tuottamiseen sikäli, että ne toimivat opintojen juhlavana päätöksenä, mainittuihin tilaisuuksiin osallistumisella tai osallistumatta jättämisellä ei ole vaikutusta opiskelijan mahdollisuuden tai oikeuteen suorittaa tutkinto ja saada siitä todistus.

Edellä todetun perusteella katson, että promootiotoimikunta ei hoida oikeusasiamiehen toimivaltasäännöksessä tarkoitettua julkista tehtävää. Tämän vuoksi en voi ottaa enemmälti kantaa puheena olevan laulun sisällyttämiseen promootioretken laulukirjaan.

3.2

Kanslerinviraston menettely

Kantelija oli kertomansa mukaan lähettänyt yliopiston kanslerille selvityspyynnön puheena olevassa asiassa saamatta siihen kuitenkaan vastausta. Yliopiston selvityksen mukaan kantelijan kanslerille sähköpostitse tulleesta kantelusta löytyi merkintä diaarista, mutta kantelu oli mitä ilmeisimmin kadonnut kanslerinvirastossa, minkä vuoksi siihen ei ollut vastattu.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa viranomaisessa käsiteltyksi asianmukaisesti.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaan sähköiset asiakirjat on kirjattava tai niiden saapuminen on muulla luotettavalla tavalla rekisteröitävä. Saman lain 21 §:n mukaan sähköinen asiakirja on arkistoitava siten, että sen alkuperäisyys ja säilyminen sisällöltään muuttumattomana voidaan myöhemmin osoittaa.

Julkisuuslain 18 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen tulee noudattaa hyvää tiedonhallintatapaa ja tässä tarkoituksessa huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Tässä tarkoituksessa viranomaisen tulee mainitun säännöksen 1 kohdan mukaan huolehtia muun muassa siitä, että sen julkiset asiakirjat ovat vaivattomasti löydettävissä, ja 4 kohdan mukaan suunnitella ja toteuttaa asiakirja- ja tietohallintonsa samoin kuin ylläpitämänsä tietojärjestelmät ja tietojenkäsittelyt niin, että muun muassa asiakirjojen julkisuus voidaan vaivattomasti toteuttaa ja että asiakirjat arkistoidaan asianmukaisesti.

Perustuslaissa säädettyyn asian asianmukaiseen käsittelyyn kuuluu olennaisena osana vaatimus asiakirjojen huolellisesta käsittelystä riippumatta siitä, missä muodossa ne ovat saapuneet viranomaiseen. Sähköisten asiakirjojen käsittelystä sitä koskevassa erityislaissa annetut säännökset samoin kuin yleislakina sovellettavaksi tulevan julkisuuslain hyvää tiedonhallintatapaa koskeva sääntely konkretisoivat osaltaan mainittua perustuslain säännöstä.

Asiassa on riidatonta, että yliopisto oli vastaanottanut ja asianmukaisesti kirjannut kantelijan sähköpostitse tekemän kantelun. Se, että kanteluun ei kuitenkaan ollut vastattu, oli johtunut kantelun häviämisestä.

Kantelijan kantelua ei siten sen kirjaamista lukuun ottamatta ollut käsitelty perustuslain 21 §:ssä ja sitä konkretisoivissa säännöksissä tarkoitettulla tavalla asianmukaisesti, kun kantelu oli joutunut hukkaan, eikä sitä enää jälkikäteen ollut löydettävissä, jolloin asiassa ei tästä myöhemmän käsittelyn kannalta ratkaisevasta tapahtumasta johtuen myöskään ollut voitu antaa kantelijalle kohtuullisessa ajassa vastausta.

Minulla ei sinänsä ole aihetta epäillä, etteikö kanteluun olisi vastattu, jos se ei olisi joutunut hukkaan. Toisaalta totean kuitenkin, että asian asianmukaiseen käsittelyyn kuuluu myös se, että viranomaisessa seurataan vireillä olevien asioiden käsittelyn etenemistä. Näin ollen, jos viranomaisen diaarissa on pitempään vireillä kanteluasia ilman muita merkintöjä kuin merkintä kantelun saapumisesta, tämä voi antaa viranomaisessa omatoimisesikin aihetta ryhtyä tarkemmin selvittämään, mitä asialle on tapahtunut. Jos siis asian seuranta olisi puheena olevassa tapauksessa ollut asianmukaista, kantelijalta olisi voitu katoamisen ilmettyä pyytää uusi kanteluasiakirja kadonneen tilalle ja saattaa asian käsittely lopulta päätökseen.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Helsingin yliopiston kanslerinviraston menettelyn virheellisyydestä viraston tietoon ja kiinnitän sen huomiota huolellisuuteen asiakirjojen käsittelyssä. Tässä tarkoituksessa lähetän yliopiston kanslerille jäljennöksen tästä päätöksestäni.